

انجمن ادبیات تطبیقی ژاپن

ناهید حجازی*

ادبیات ژاپن تا پیش از قرن نوزدهم، به دلیل تعاملات فرهنگی و تجاری و سیاسی با چین و هند، از این دو کشور، بخصوص چین، بسیار متأثر بوده است. چین تا پیش از دوران مدرن انتقال‌دهنده فرهنگ و ادبیات خود به ژاپن و کره بود، اما در دوران مدرن این ارتباط تغییر کرد و ژاپن پیام‌آور مدرنیسم شد و چین و کره از طریق ژاپن با ادبیات غرب آشنا شدند (یوشی‌هیرو^۱ ۱۹۹۴). جنگ جهانی دوم ژاپن را با شرایط اجتماعی و سیاسی خاصی مواجه کرد. ژاپن در این دوران به ارتباط با کشورهای اروپایی تمایلی نداشت و با تکیه بر برتری فرهنگش، خود را در انزوا نگه می‌داشت. این سیاست ژاپن بعد از جنگ بسیار مورد انتقاد قرار گرفت. واتسوجی تیسورو^۲ (۱۸۸۹-۱۹۶۰) پنج سال پس از اتمام جنگ در سال ۱۹۵۰ کتابی به نام *انزوای ملی*^۳ به چاپ رساند و گفت سیاست ژاپن از قرن هفدهم تا نوزدهم خلاقیت ژاپنی‌ها را سرکوب کرده و تاریخ ژاپن را به قهقرا برده است (۵۰۴). گفته‌های وی بسیار مؤثر افتاد. از این زمان به بعد محققان ژاپنی با دیدگاه جدیدی به امور اجتماعی و فرهنگی توجه کردند و خواهان ارتباط با جهان خارج شدند.

در سال ۱۹۴۸ انجمن ادبیات تطبیقی ژاپن، به ریاست ناکاجیما کنزو^۴ و با ۱۵۷ عضو، در توکیو تأسیس شد. هدف این انجمن ارتقای تحقیقات محلی و بین‌المللی در

* عضو هیئت علمی فرهنگستان زبان و ادب فارسی

پیام‌نگار: n.hejazi2010@yahoo.com

¹ Osawa Yoshihiro

² Watsuyi Tetsuro

³ *National Seclusion*

⁴ Nakajima Kenzo

فرهنگ و ادبیات تطبیقی در ژاپن بود و تا کنون نیز برای تحقق این هدف فعالیت‌های ذیل را دنبال کرده است:

برگزاری همایش‌ها، نشست‌های تحقیقاتی و سخنرانی‌های محلی و بین‌المللی، انتشار مجله و خبرنامه، همکاری با انجمن بین‌المللی ادبیات تطبیقی، فراهم کردن مقدمات رفت‌وآمد محققان محلی و بین‌المللی، هدایت و توصیه اعضا و نمایندگان انجمن به انجام کارهای مرتبط برای محقق ساختن هدف انجمن.

در سال ۱۹۵۵ اولین خبرنامه انجمن و در سال ۱۹۵۸ اولین مجله انجمن به چاپ رسید و تا کنون ۵۵ شماره از آن به زبان ژاپنی به چاپ رسیده است و شماره ۵۶ نیز در مارس ۲۰۱۴ به چاپ خواهد رسید. عناوین این مقالات به انگلیسی ترجمه شده و در وبگاه انجمن ادبیات تطبیقی ژاپن موجود است. آخرین شماره مجله (شماره ۵۵) که در سال ۲۰۱۳ به چاپ رسیده، شامل هفت مقاله بدین شرح است: ۱. «خارجی‌ها در لندن: سوسه‌کی، کارلایل و شارپ»، به قلم هیگایا میهوکو؛^۱ ۲. «کاربرد واژه «خلق‌و‌خو» توسط یاناگی مونه‌یوشی: لحن اصلی بلیک»، به قلم ساتو هیکاری^۲ (۱۹۱۴)؛ ۳. «چیان دائوسوم و ترجمه چینی وی از ادبیات کلاسیک ژاپنی»، به قلم وو ویفنگ؛^۳ ۴. «فوتاباتی شیمی (۱۸۶۴-۱۹۰۹) به‌عنوان دانش‌آموخته مسائل مربوط به روسیه و ارتباطش با اوبا کاکو»، به قلم ماتسوئدا کانا^۴ (۱۸۷۲-۱۹۹۲)؛ ۵. «لَفکادیو هرن و فرانسس گالتون»، به قلم فوجی‌وارا مامی؛^۵ ۶. «آنچه از کافکا به ارث رسیده است: احیای سوژه در آثار پل اوستر»، به قلم اوچی‌یاما کانا؛^۶ ۷. «پیش‌درآمد بازگشت: درباره ذکر آثار موسیقایی در مدیترانه غروب از ناگایی کافو»، به قلم شینزو هایاشی^۷ (www.ICLA.org).

¹ Higaya Mihoko, "Forigners in London: Soseki, Carlyle and Sharp"

² Sato Hikari, "The use of the Word 'Temperament' by Yanagai Muneyoshi: The Basal Tone of William Blake" (1914)

³ WU Weifeng, "Qian Daosum and his Chinese Translation of Japanese Classical Literature"

⁴ Matsueda Kana, "Futabatei Shimei (1864-1909) as a student of Russian affairs and his relationship with Oba Kako" (1872-1992?)

⁵ Fujiwara Mami, "Lafcadio Hearn and Francis Galton"

⁶ Uchiyama Kanae, "A heritage received from Kafka: the resurrection of the subject in Paul Auster's works"

⁷ Shinzo Hayashi, "Le prélude du retour: Sur la mention des oeuvres musicales dans la méditerranée du crépuscule de Nagai Kafu"

علاوه بر مرکز توکیو، پنج نمایندگی دیگر به نام‌های کانسایی،^۱ کیوشو،^۲ توهوکو،^۳ هوکایدو^۴ و چوبو^۵ هم مشغول فعالیت هستند. انجمن از سال ۱۹۴۸ تا ۱۹۱۳ هر سال لاقلاً یک بار همایشی ملی داشته و تا کنون ۷۵ همایش در اکثر دانشگاه‌های ژاپن برگزار کرده است. این بدان معناست که در اکثر دانشگاه‌های ژاپن درس ادبیات تطبیقی وجود دارد و انجمن، در هماهنگی با دانشگاه‌ها، همایش‌های داخلی را برگزار می‌کند. همایش آتی در ۱۵-۱۶ ژوئن ۲۰۱۴ در دانشگاه سی جو^۶ برگزار خواهد شد.

در سال ۱۹۹۱ برای نخستین بار در ژاپن سیزدهمین همایش انجمن بین‌المللی ادبیات تطبیقی، با محوریت «ادبیات تطبیقی اروپا و آسیا، زنان و ادبیات، تاریخ و نقد ادبیات مشرق‌زمین» برگزار شد. کتاب مجموعه مقالات این همایش در سال ۱۹۹۴ در دانشگاه توکیو، به سرویراستاری اِریل ماینر،^۷ هاگا تورو،^۸ کاواموتو کوچی^۹ و اواساوا یوشی‌هیرو^{۱۰} به چاپ رسید. عناوین این مجموعه شش‌بخشی عبارت است از: ۱. نمایشنامه‌های آرزومندی، بینش‌های زیبایی؛^{۱۱} ۲. بینش در تاریخ، بینش دیگری؛^{۱۲} ۳. قدرت روایت، نظریه ادبیات؛^{۱۳} ۴. ترجمه و مدرنیسم؛^{۱۴} ۵. نگرش‌های نو درباره خلاقیت؛^{۱۵} ۶. ارتباط ادبیات‌های تطبیقی آسیایی با هم^{۱۶} (www.ICLA.org).

از دیگر فعالیت‌های مهم انجمن ادبیات تطبیقی ژاپن همکاری با انجمن ادبیات تطبیقی چین و کره است که با هم تاریخ ادبی شرق آسیا را تدوین می‌کنند. چین و کره و ژاپن ارتباط فرهنگی قوی‌ای دارند و از لحاظ فرهنگی می‌توان این سه کشور را در یک گروه قرار داد. در هر صورت، هدف این طرح به وجود آوردن نگرشی یکپارچه و

¹ Kansai

² Kyushu

³ Tohoku

⁴ Hokkaido

⁵ Chubu

⁶ Sei Jo University

⁷ Earl Miner

⁸ Haga Toru

⁹ Kawamoto Koji

¹⁰ Ohsawa Yoshihiro

¹¹ Dramas of desire, visions of beauty

¹² Vision in history, Vision of other

¹³ Powers of narration, literary theory

¹⁴ Translation and modernization

¹⁵ New visions of creation

¹⁶ Inter-Asian comparative literature

منسجم نسبت به ادبیات آسیای شرقی است. پروفسور چو دربارهٔ این ضرورت می‌گوید:

لازم است تحلیل درستی ارائه شود و نظریه‌ای را بر اساس ادبیات آسیای شرقی در برابر نظریه‌های ادبیات غرب مطرح کرد تا امکان گفت‌وگو بین دو طرف فراهم شود. اگر محققان آسیای شرقی ادبیات را فقط از دیدگاه غربی تحلیل کنند فقط یک الگوی غربی را دنبال کرده‌اند که نمی‌تواند اهمیت دیدگاه آنها را نشان دهد. بستر فرهنگی، اقتصادی و سیاسی ادبیات آسیای شرقی کاملاً با ادبیات غرب تفاوت دارد. نظریات غربی در همهٔ موارد بر ادبیات آسیای شرقی قابل اطلاق نیست. برای به کار بردن این نظریات، محققان کشورهای آسیای شرقی باید با هم و با همکاران غربی گفت‌وگو داشته باشند. با به کار بردن نظریه‌های غربی به‌تنهایی نمی‌توان تصویر کاملی از فرهنگ و ادبیات شرق ترسیم کرد، اما با گفت‌وگو با یکدیگر بهتر می‌توانند روند ادبیات آسیای شرقی را نشان دهند و قابل درک سازند. محققان تطبیقگر آسیای شرقی باید بر اساس مدارک محکم ادبی، محتوای ادبی مشترک بین کشورهای آسیای شرقی را توصیف کنند (به نقل از یوشی هیرو ۱۹۹۰).

منابع

Yoshihiro, Osawa. *Beyond Centrism and Regionalism: Comparative Literature in Japan*. Tokyo: Shimbunkaku Publishing Co., 2010.
<http://trove.nla.gov.au/version/>
www.japan-comparative-literature-association.org
www.nihon-hikaku.org